

Izhaja ob 4. jutraj.

Stane mesečno Din 55 —; za izsema-
stvo Din 40 —; neobvezno.

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafova ulica šte. 57.
Telefon šte. 72, ponoči tudi
šte. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 36.

Insertni oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 4. — Telefon št. 493

Podružnici: Maribor, Barvarska ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.

Račun pri poštne č. zavodu: Ljubljana
št. 11.842 — Praha č. 107.180.
Wien, Nr. 105.441.

Ljubljana, 10. marca.

Pisali smo, da bo Briand najbrž svoj lastni naslednik. Slutnja nas ni varala. Aristide Briand je sestavil svojo deveto, ali, kot nekateri štejejo, svojo osmo vlado. Ne bomo se prepirali za številko in ne bomo doganjali, če majhna, mimoslova krizica, ki ne prinaša nobene dejanske izpremembe, že v resnici daje naslov novemu datumu kakoli vladi. Zato ostane naša dejstva, da je stari prijatelj Srbije in tudi celega jugoslovenskega naroda ostal navzlic zadnjemu zastopju v Parizu načelnik vlade francoske republike.

Novi Briandov kabinet se ne razlikuje kdovekak od prejšnjega. Glavna izprememba se je izvršila v finančnem ministstvu. Iskrcan je Doumer — ne sme ga preveč srce boleti, saj ni brez cele vrste bivših in morda tudi bodočih sotrpinov. Važen je tudi sprejem predsednika parlamentarne finančne komisije Malvyja med ministre. Malvy ima za seboj dokaj burno zgodovino, ki je malce podobna usodi enega najizrazitejših francoskih politikov modernih dni. Caillauxa, Malvy je bil med vojno notranji minister. Njegovo ministrovanje je bilo popolnoma v redu. Toda skrajni nacionalisti so mu štelili v greh, da ni takoj z vso energijo zadušil nekaterih nevarnih pojavov, med njimi neljubega lista »Rdeče kape«, ki je zastopal nepravilne ideje glede potoke in izida svetovne vojne in ki mu po pravici pripada naslov defetističnega lista. Ko je napovedal tigr Clémenceau svojemu bivšemu ljubljencu, a poznejšemu nasprotniku Caillauxa boj na nož, ga pripravil ob državljanske svobodščine in mu dal prisoditi pregnanstvo, ni pozabil v svojem zmagoslavju drugega voditelja radikalne stranke Malvyja in je tudi temu priskrbel podobno usodo, kot prvemu vodji francoskih socialističnih radikalov in enemu prvih finančnih talenkov Francije, Caillauxa, Caillaux je bil rehabilitiran pod drugo Painlevéjevo vlado, med državnike se je vrnil tudi Malvy istega trenutka, ko mu je Painlevé izročil nadvse važno poslanstvo v Španiji. Danes je isti Malvy notranji minister v Briandovem kabinetu. Pred leti še po veleizdaji dišeča oseba, sedaj vrhovni vodja celokupne francoske policije in ne notranje uprave! Pa naj kdo reče, da se časi ne izpreminjajo.

Nova francoska vlada ne prinaša kdove kake organske izpremembe. Briand je ohranil z maloštevilnimi

Razmerje sovjetske Rusije do Zveze narodov in Jugoslavije

Pomembne izjave sovjetskega poslanika Rakovskega v Parizu o vstopu Nemčije v Zvezo narodov in o odnosih med Rusijo in Jugoslavijo.

Beograd, 10. marca.

Te dni so jugoslovanski poročevalci v Parizu posetili sovjetskega poslanika Rakovskega, ki jim je v enournem razgovoru podal naslednje pomembne izjave:

— Kakšno je mišljenje sovjetske vlade o vstopu Nemčije v Zvezo narodov?

»Sovjetska unija je na tem interesirana samo kot podpisnika rapalske pogodbe o prijateljstvu med Rusijo in Nemčijo. Kot taka mora paziti, da se obveznosti, ki jih Nemčija prevzame s vstopom v Zvezo narodov, ne bodo križale s obveznostmi iz rapalske pogodbe. V ostalem pa je Nemčija službeno izjavila, da se bo strogo držala vsakega »pazljiva« v kakršni koli akciji, ki bi bila naprjena proti Sovjetski uniji.

— Kakšno je stališče Sovjetske unije do Zveze narodov?

»Kakor včasih, tako danes. Sovjetska vlada ne manifestira želje za vstop v Zvezo narodov. Ona hoče očuvati svobodo svoje politike, imeti hoče svobodno roko; noče se pridružiti nobeni skupini sil ali veseli, bi se udeležila znanosti med kladivom in nakovalom. Zveza narodov je tudi organizacija drugega političnega in socialnega sistema. V njej bi bili pod silo okolnosti popolnoma izolirani.

— Kakšno je stališče Sovjetske unije do skrajšanih razorožitvenih konferenc?

»Mi smo odločni pristaši razorožitve. Sami imamo relativno najmanjšo armado, broje pol milijona (?) vojakov. Sovjetska vlada je pristala, da se udeležijo razorožitvenih konferenc pod pogojem, da se bo konferenca vršila izven Švice, s katero je sovjetska vlada v konfliktu.

— In končno: kako je s priznanjem Sovjetske unije od strani kraljevine SHS?

»Tu ne gre za enostransko temveč obojestransko priznanje. Jugoslavija je misljala država kakor Sovjetska unija, ker se je rodila nekoliko tednov pozneje. Kar so nas

tiče smo vedno želeli, ne obnovitev odnosov, temveč ustvaritev takih odnosov, ki prej niso obstojali, ker gre za dve novi državi. Mi vemo, da jugoslovanski narod želi isto. A zakaj beograjska vlada ne udeležiti te težnje, ne morem vedeti. Vem pa naslednje s popolno gotovostjo: Decembra lanskega leta je neka zapadna država, ki je prijateljica Jugoslavije in istočasno v prijateljskih odnosih s Sovjetsko unijo, obvestila naš komisariat za zunanje zadeve, da stoji Jugoslavija pred sklenitvijo normalnih zvez z nami. Toda iz tega doslej ni bilo nič; še več, ako sodimo po listih, je dobra namera jugoslovanske vlade odložena ad calendas graecas... Ne verjamem, da bi vzrok take politike bili ruski emigranti, četudi imajo na nekaterih mestih v Beogradu znaten vpliv. Jugoslovanska vlada dobro ve, da bi ruski monarhisti v slučaju obnovitve svoje oblasti v Rusiji bili iskreni zavezniki nemških monarhistov.

Končno je potekel razgovor s Rakovskim še o vračanju emigrantov v Rusijo in o eventualnem balkanskem paktu. V Rusijo se lahko vrnejo vsi bivši vojak in kozaki, ki so poreklo

Naši kraji in ljudje

Dr. Fran Miklošič

lovadnimi prireditvami in glasbenimi točkami in so zapustila povsod najboljši vtis. Oba predavatelja sta imela namen, podati poleg slike Masaryka kot človeka, misleca in politika tudi svetlo sliko češkega naroda, njegove kulture in vstrajajoče sile. Predavanje so razblijala marsikak predsodek in mnogo zlahtnih zrn Masarykove ideologije je padlo na rodovitna tla. Zanesla so v naša mesta in trge, kjer se čisto slišijo lepe, a prazne besede o slovanski vzajemnosti, konkretni program za slovansko delo v duhu Masarykovih političnih, socialnih in kulturnih nazorov. Kakor že omenjeno, je Masarykove proslave zaključila velikopotezna prireditev v Rog. Slatini. Bil je to prvi kongres praktičnih delavcev za zblizanje med Čehoslovaki in Jugoslovenci; udeležili so se ga odposlanci iz Prage, Beograda, Zagreba, Ljubljane in iz drugih mest, v zelo častnem številu iz Maribora in Celja ter vodilni predstavitelji oblasti. Vidno vlogo je imel na tem kongresu sedanji praški poslanik Ljuba Nešić. Razen predavanja o Masaryku v srbohrvaščini (B. Borko) so se storili mnogi važni sklepi za organizatorično in propagandno delo. Letos se bo tak kongres vršil na Bledu.

Propagandni značaj je imel tudi lik izlet v Celje. Tu se je vršil skupen sestanek z ljubljanskimi ligami in sta oba odbora v navzočnosti zastopnikov oblasti odločno protestirala zoper tiste dni akutno izganjanje Čehov iz Jugoslavije. Med razvalinami starodavnega gradu celjskih grofov je imel prof. Oražen pomemben zgodovinski govor, ki je v njem posebej poudarjal stoletne vezi med slovanskim severom in jugom. Dobra posledica tega izleta je bila vrhu sklepa, da se priredi kongres v Rogoški Slatini, tudi iniciativa za ustanovitev lige v Celju. Po podrobnih pripravah se je ustanovila nova liga letos v januarju; predsednik ji je celjski župan dr. Hrašovec.

V samem Mariboru se je liga udeleževala zelo živahno. Posebej je omeniti, da je priredila tečaj češkega jezika, ki se vrši tudi v tem šolskem letu pod vodstvom češke državne učiteljice gđe. Svecove. Priredila je predavanja urednika R. Pastoslemška o Zgodovini zblizanja med severnimi in južnimi Slovani, dr. Mesenela o češkem slikarju Hynaisu, arh. Jelenca o Podkarpatski Rusiji. Skupno Glasbeno Matico in Češkimi klubom je priredila koncert Smetaninovega učenca prof. Jiraneke iz Prage ter razne družabne večere; predsednik dr. Pivko pa je na raznih krajih predaval tudi o češkoslovaških zadevah.

S toplo podporo g. gen. konzula dr. Beneša, ki je postal ob svojem odhodu iz Ljubljane ligin častni član, se je pod ligino okrbo se nahajajoči češki oddelček Ljudske knjižnice obogatil za okrog sto novih čeških knjig, ki si jih pridno izposojajo mimo Čehov tudi Slovenci — praški dijak in absolviranci češkega tečala, da se izpopolnijo v češčini. Danes, ko je pri nas težje dobiti češke knjige, je to v propagandnem interesu tem važnejše.

Vrhu vnemnega dela je izvršila liga veliko internega, vzdržujoč ozke vezi z ostalimi ligami, zlasti pa s centralo v Pragi, ki je z velikim zanimanjem spremljala vse njeno delo in poročala o njem v svojem glasilu »Češkoslovensko - jugoslovanska Liga«. Stiki so bili tudi osebni in centralna liga polaga zlasti na nje posebno važnost. Za novo poslovno leto so v programu mariborske lige razne prireditve in predavanja. Povodom sokolskega zleta v Pragi bo liga zastopana na kongresu lig, sodelovala pa bo pri izletu Jugoslov. - češkoslovaških lig na Bled, čigar organizacijo je prevzela ljubljanska liga.

Leto propagandnega dela v službi realno pojmovane slovanske ideje znači za mariborsko ligo leto uspehov. Upati je, da ne bosta njen član in iniciativnost niti v nadaljnjih letih opešala, ampak bo liga s podrobnim delom izvrševala velik načrt za še večje smote.

Železniška zveza Maribor - št. Iij

Na intervencijo prizadetih občin, da se na progi Maribor - št. Iij dovoli vstopanje domačih potnikov tudi v inozemske vlake, odnosno, da se izpremeni dosedanjí vozni red, sporoča direkcija državnih železnic v Ljubljani naslednje: Jutranji vlak iz št. Iija bo po novem redu prihajal v Maribor ob 7.40. Popoldne bo odhajal vlak iz Maribora v št. Iij ob 13.30. Odhod tega vlaka iz Maribora se ni mogel določiti na 13.10, kakor se je izrazila želja, ker odhaja ob 13.15 potniški vlak iz Maribora na Dunaj.

Večerni vlak bo odhajal iz Maribora v poletnem času, t. j. od 15. maja do vključno 30. septembra, ob 18.15, v zimskem času, t. j. od 1. oktobra dalje pa ob 17. uri.

Iz št. Iija se bo vračal večerni vlak v poletnem času ob 19.12, v zimskem času pa ob 17.50. Ker ta vlak v št. Iijo ne more delj časa stati, ne da bi oviral ostali promet, je povratek večernega vlaka iz št. Iija odvisen od časa njegovega prihoda iz Maribora v št. Iij. Iz ekonomskih ozirav pa direkcija ne more pristati na vpeljavo novega, t. j. četrtega para vlakov na progi Maribor - št. Iij.

Direkcija se mora strogo držati carinskih in policijskih predpisov. Tako v zapisniku mariborske železniške konference iz leta 1920., kakor tudi v celovškem razgovoru iz leta 1921, je točno izraženo načelo, da je iz vidika carinske in potniške kontrole treba voziti vlake, ki posredujejo zvezo z inozemstvom, brez postanka za občinstvo, od skupne postaje Maribor gl. kolodvor

do Špilja in obratno. Da se pa odpomore lokalni potrebi, so uvedeni lokalni vlaki.

Izjeme, tudi če bi jih začasno odobril ta ali oni predstavnik carinske ali policijske oblasti, so za železniško upravo brezpredmetne, dokler je ne razbremení zakon tudi vsake odgovornosti za posledice tihotapstva, nebriglasitve itd. Tudi s prometnega stališča se ne more

privoliti, da bi imeli potniški vlaki zaradi ev. policijske in carinske revizije daljše postanke, k bi ovirali ostali promet med Mariborom in Špiljem. Priklonitev, odnosno odklopitev posebnih vozov za lokalne potnike v št. Iijo samem je neizvedljiva. Vsi lokalni vlaki bodo imeli po štiri vozeve III. razreda in bodo po potrebi ojačeni še z nadaljnjimi vozovi.

Peta obletnica smrti dr. Oražna

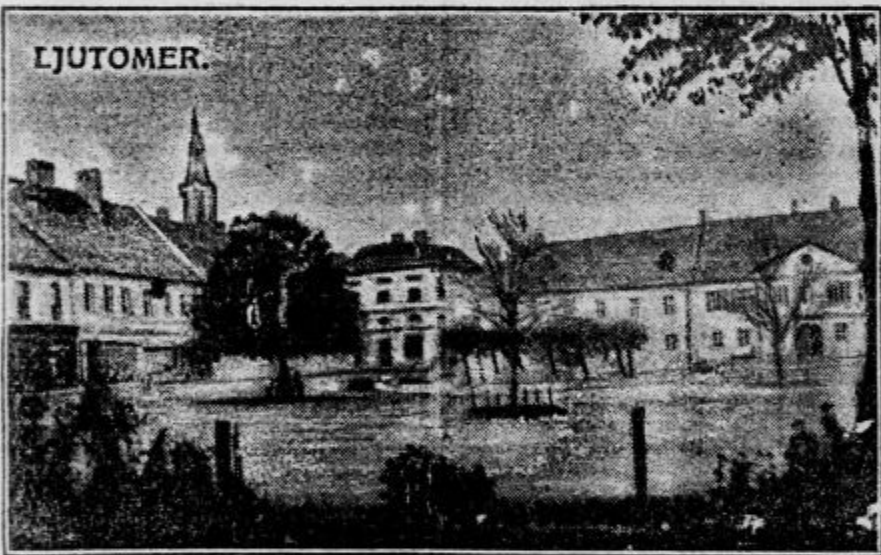
Dr. Ivan Oražen

Danes pred petimi leti je zapel v ljubljansko jutro mrtvaški zvon, ki je naznanjal smrt iskrenega Jugoslavena, prvega staroste J. Sok. Saveza in velikega dobrotnika mladine, dr. Iv. Oražna, zdravstvenega šefa za Slovenijo in Istro. Vest o njegovi smrti je globoko presunila vsa pravoverná jugoslovenska srca, saj je bil dr. Ivan Oražen mož, ki je svoje prepričanje dokazal ne le v besedah, ampak tudi z dejanji.

Kdo je bil dr. Oražen, tega danes ni treba več pripovedovati. Vsi smo videli v njem vzornega zdravnika ter iskrenega domoljuba, ki je že v mladih letih vedel, kje je njegovo mesto. Za časa balkanske vojne je odšel k svojim bratom v Srbijo, da dejanski pokaže, kako zelo ceni nacionalno idejo našega Pijemonta. Davno pred tem pa je dr. Oražen še kot visokošolec na Dunaju vzdrževal najožje stike s srbskimi dijaki, zlasti z »Zoraši«. Tam, sredi mrzle tujine, je vzel idejo jugoslovenskega edinstva za svojo. Po končanih študijah se je naselil v Ljubljani, kjer je posegal

nekaj časa tudi v politiko. Bil je izvoljen v mestni svet ter za deželnega poslanca. Čim je izbruhnila balkanska vojna, pa je odhitel na srbsko bojišče. Prepričal se je na lastne oči o vrlinah srbskega plemena ter je izdal, domov prišel, tudi brošuro o življenju med ranjenimi srbskimi brati. Avstrijska policija ga je radi tega vzela na piko ter ga preganjala. Napravila ga je za politično sumljivega, nato pa ga je še hotela ponižati v vojaški službi. Posebno ga je mrzila radi tega, ker je poznala njegovo odkrito jugoslovensko mišljenje. Šele ko se je rodila Jugoslavija, je dobil dr. Oražen zadoščenje. Postal je najprej zdravstveni šef Dravske divizije, pozneje pa načelnik zdravstvenega oddeska za Slovenijo.

Dr. Oražen je zapustil po svoji smrti lepo premoženje. V testamentu pa je postavil za edinega dediča svojega imetja jugoslovensko mladino. Glavni del Oražnove oporoke se glasi: »Vse svoje premoženje in nepremično premoženje zapuščam medicinski fakulteti v Ljubljani, katera naj uporablja to pre-

Glavni trg v Ljutomeru, kjer nameravajo postaviti Miklošičev spomenik.

Jugoslovensko - češkoslovaška liga v Mariboru

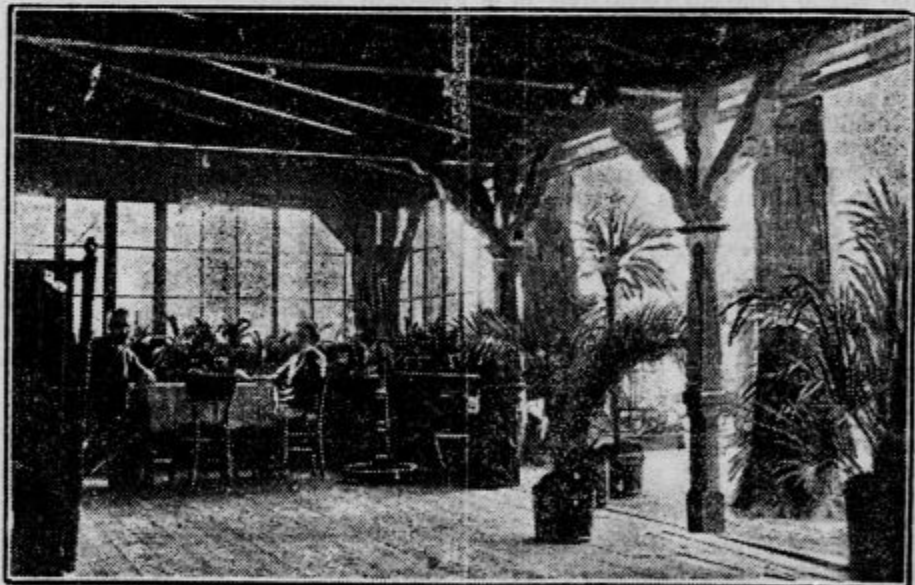
Oni, ki ne vidijo v ideji jugoslov.-češkoslovaške vzajemnosti lepega gesla, ki izhaja z govorniških frazami in banketniimi zdravicami, morda zro v nji ideal, ki je zani treba i vere i realnega dela, imajo v okvirju Jugoslov.-češkoslovaških lig široko polje podrobnega dela.

Zdi se, da je ideja Jugoslov.-češkoslov. lig našla izredno ugodna tla v obsejnem Mariboru in se v tem mestu, ki ne spada med kulturne centre v naši državi, razvija lepe in globlje nego v večjih jugoslov. mestih. Tekom dveletnega obstoja (ustanovljena je bila kot samostojna organizacija 31. januarja 1924) je pokazala toliko organizatorične in propagandne delavnosti, da je v interesu zblizanja obeh slovanskih narodov le obžalovati, da njen vpliv ne zajema širokih krogov, t. j. da nimamo enako delavnih lig na pr. v Beogradu in Zagrebu. Anglistost mariborske lige zavisi od nekaterih starih prijateljev češkoslov.-jugoslovenske vzajemnosti, ki bivalo v Mariboru in ki so imeli pritegniti v svoj krog še nekatere druge, po veliki večini bivše slušatelje praške univerze. Predsednik mariborske lige je narodni poslanec dr. Pivko, ki ima s Čehi mimo kulturnih tudi rodbinske vezi in čigar slovanstvo je prešlo med vojo v praktično akcijo (sodelovanje s Čehi na avstrijsko-italij. fronti v znani carzanski zaroti). Spiritus movens mariborske lige pa je dr. Avg. Reisman, neumoren organizator in propagator jugoslov.-češkoslovaških stikov, mož akcije in podrobnega dela. Ti dve osebnosti dajeta mariborski ligi elan, ki ga je treba pri takem delu; razen njiju delujejo tudi še drugi mariborski intelektuali iz praške šole, zavedajoč se, da je v Čehih toliko zdravega in klenega, da je delo

za zblizanje pravo narodno in patriotično delo.

Če hočemo premostriti delovanje mariborske lige, se ne moremo izogniti tej osebni noti, kajti iniciativa izhaja vedno od posameznikov in izmed posameznikov so nekateri bogatejši nje nego drugi. Kot nadaljnji moment je omeniti ozke stike z mariborsko češko kolonijo, ki je primeroma številna in na najboljšem glasu. Njen predstavitelj, predsednik »Češkega kluba« Fran Bureš zavzema v mariborskem življenju ugledno mesto in pod njegovim vodstvom se češke vrste skrbno čistijo vsakršnega pievela. Harmonija med obojema organizacijama se očituje zlasti pri prireditvah ene ali druge in pa pri skupnem delu.

Posebno bogato je bilo za mariborsko ligo drugo leto njenega obstoja, t. j. l. 1925. Najaktivnejša postavka v tej bilanci so nedvomno Masarykove proslave, ki so se vršile v marcu in aprilu l. 1925. in se zaključile dne 2. avgusta z impozantno prireditvijo v Rogoški Slatini, ob kateri je bila tudi ustanovljena zveza Jč. lig v Jugoslaviji. Prva Masarykova proslava se je vršila povodom liginega zbora dne 3. marca 1925 v Narodnem domu s predavanjem urednika B. Borka. Liga pa je izkoristila 75letnico največjega živečega Čeha in popularnosti njegovega imena v to, da poseje seme svojih idej tudi izven Maribora, po raznih mestih in trgih mariborske oblasti. V ta namen je poslala svoja člana prof. dr. Antona Dolarja in Božidarja Borka na deželo, kjer so sokolska društva pripravila tla za uspeh Masarykovih proslav. Prof. dr. Dolar je predaval v Rušah, Dravogradu, Slov. Gradcu, Gornji Radgoni, Krizevcih in v Ormožu, B. Borko pa v Celju, Ptutu, Slov. Bistrici, Konjicah, Murski Soboti, Ljutomeru in Središču ter posebej še v Mariboru pred občinstvom »Ljudske univerze«. Predavanja so bila ponekod združena s te-

Dr. Oražen s soprogo med svojimi palmami na verandi na Zelenem hribu.

Dr. Oražen na svojem vrtu na Zelenem hribu.

moženje za ustanovitev in vzdrževanje zavoda »Oražnov dom«, v katerem zavodu naj dobe prosto stanovanje in prvi vrsti nezakonski, ubogi medicinski slovenskega, srbskega in hrvaškega plemena. ki študirajo v Ljubljani.

Nepozabljeni ime si je pridobil doktor Oražen tudi v Sokolstvu. Svojo, v dno duše vcepljeno jugoslovensko idejo je znal uveljaviti takoj po prevratu tudi v sokolski organizaciji. Kot starosta Slovenske Sokolske Zveze, ki je oživela in začela s svojim delom po končani vojni, je s svojim velikim vplivom med srbskim in hrvaškim Sokolstvom dosegel ujedinjenje vsega jugoslovanskega Sokolstva, ki se je izvršilo na Vidov dan leta 1919, v Novem Sadu. Jugoslovensko Sokolstvo mu je poverilo najvišjo čast v vodstvu, mesto staroste. Z mladeniškim ognjem poln navdušenosti se je br. dr. Oražen oprijel sokolskega dela. Težkoče, ki so se kmalu pojavile, je znal s trdnostjo in neupogljivo voljo ter s svetlim prepričanjem v zmago jugoslovenstva odstraniti in njegova osebnost avtoriteta je ustvarjala vedno trdnjše temelje ujedinjenemu Sokolstvu.

Danes ob petletnici njegove mnogo prerane smrti občuti jugoslov. Sokolstvo čim dalje bolj izgubo br. dr. Oražna. Lahko trdimo, da bi separatistični pokret v Sokolstvu nikdar ne bil dobil toliko trdnih tal kakor jih ima danes, ako bi bil ostal na vodstvu Sokolstva br. dr. Oražen. Jugoslovensko Sokolstvo ve ceniti njegove zasluge. V znak hvaležnosti mu položi danes na njegovo grobnico venec, vsa sokolska društva pa proslavijo njegov spomin s predavanji. V marsikaterem očesu starejših bratov Sokolov bo zaiskrila danes solza ob spominu na prijateljstvo in bratstvo s pokojnim bratom Oražnom.

Njegova ideja pa bo ostala svetla zvezda vodnica Sokolstvu tudi v bodoče.

Prinašamo tri slike dr. Oražna: glavo velikega rodoljuba po risbi, katero je napravil slikar g. Matej Sternen. Druga slika nam kaže verando s palmami, med katerimi vidimo dr. Oražna in njegovo ženo. Dr. Oražen je bil namreč velik prijatelj palm in jih je negoval z veliko ljubeznijo. Tretja slika nam kaže dr. Oražna na njegovem vrtu na Zelenem hribu.

Nevzdržne razmere pri okrožnem rudarskem uradu v Celju in v Ljubljani

Celje, 10. marca.

Pri okrožnem rudarskem uradu v Celju so bili v prejšnjih časih 4 konceptni uradniki. Po osvobojenju sta bila nekaj časa 2, višji rudarski svetnik Franc Lipold in inženjer Močnik, pozneje svetnik Franc Lipold sam, a še ta je bil leta 1924 odpovedan v ministrstvo, ne da bi bil imenovan naslednik.

Prilo je sedaj tako daleč, da pri celjskem okrožnem rudarskem uradu ni nobenega konceptnega uradnika, dasiravno obsega ta urad v Celju največji del rudarstva v Jugoslaviji, posebno rudnik v Trbovljah. V urad prihaja samo enkrat na teden konceptni uradnik inž. Pehani iz Ljubljane. Dogaja se radi tega nešteto, da prihajajo in odhajajo stranke brez vsakega uspeha, ker v uradu ne najdejo konceptnega uradnika. Je to mučno za stranke, take razmere pa tudi niso na čast državi.

Pri rudarskem uradu v Ljubljani sta bila popreje stalno 2 konceptna uradnika, sedaj je samo še 1, in sicer popreje imenovan g. inž. Pehani, ki mora oskrbovati tudi urad v Celju. Pod bivšo Avstrijo je bilo rudarsko glavarstvo, to je druga inštanca, v Celovcu. Temu glavarstvu sta bila podrejena rudarska urada v Celju in v Ljubljani. V Celovcu je bilo nameščenih 5 popolnoma kvalificiranih konceptnih uradnikov, namreč glavni na čelu in še

Domače vesti

Opozorilo naročnikom.

Prosimo vse, ki niso še poravnali naročnine za mesec marec, da store to še ta teden, ker mora uprava mesečni račun naročnikov zaključiti.

Upravništvo «Jutra».

* **Izpremembe v državni službi.** V področje kmetijskega ministrstva sta trajno upokojena veterinarski nadzornik Josip Sadnikar v Kamniku in uradni statističnega oddelka v ministrstvu Josip Oblak. Politijski komisar Stanko Kos pri policijski direkciji v Ljubljani je iz 8. skupine pomaknjen v 7. skupino I. kategorije.

* **Izpremembe v sodni službi.** Sodnik dr. Lovro Lipič je iz Ljubljane premeščen k okrajnemu sodišču v Ormožu. Za sodnika v 7. skupini I. kategorije sta imenovana izprašana avskultanta Fran Stefančič in Janko Miller v področju višjega deželnega sodišča v Ljubljani ter istočasno postavljen za sodnika-pododca. Trajno so upokojeni pisarniški oficijal Alojzij Stöger pri okr. sodišču v Trebnju, Josip Obed, izvršni uradnik pri okrajnem sodišču v Novem mestu in Ivan Lóske, vodja zemljiške knjige pri okrajnem sodišču v Celju.

* **Iz Narodne banke.** Za predstavnika Slovenije v glavnem upravnem odboru Narodne banke kraljevine SHS, je bil na običnem zboru dne 7. t. m. ponovno izvoljen za dobo štirih let predsednik Ljubljanske kreditne banke g. dr. Karel Triller v Ljubljani.

* **Spominek padlim Piročkanom.** V Pirotu se vrše velike priprave za svečano odprtje spomenika padlim bojevnikom iz Pirota in okolice v Beograd je prispela deputacija da povabi na slavnost kralja, ministre generale in druge ugledne osebe, ki so se udeležile borbe za osvobodjenje.

* **Izlet «Jadranske Straže».** Glavni odbor «Jadranske Straže» v Beogradu priredi od 23. junija do 19. julija s parnikom «Karađorđev» 24 dnevno potovanje v sledeče kraje: Sušak, Šibenik, Split, Dubrovnik, Kotor, Krk, Mesina, Capri, Neapelj, Alaccio, Nizza, Marseille, Barcelona, Alžir, Bizerta, Tunis, Malta, Strakuza, Split, Sušak. Vožnja stane za osebo od 5000 do 11.000 Din; hrana dnevno 100 Din. Natančnejše informacije daje Ljubljanski glavni odbor «Jadranske Straže» prijave pa sprejema «Jadranska Straža» v Beogradu.

* **Smrtna kosa.** V torek popoldne je umrla v Leončiču v Ljubljani gospa Natalija, soproga Koste Ivanovića, inšpektorja gen. direkcije carin v pokoj. Prijatelji in znanci se obveščajo, da se bo vršil žalni spreved danes, ob 3. pop. iz mrtvašnice Leončiča. Včeraj je preminula v Ljubljani v visoki starosti 80 let gospa Luza Luckman roj. Mallner Pogreb bo v petek, iz hiše dalost, Aleksandrova 9, na pokopališču k Sv. Križu. — V Dol. Logatcu je umrl dne 9. t. m. g. Jakob Novak, železniški upokojenec. Pokojnik je bil dober soprog in zelo skrben oče ter je užival splošen ugled. Pogreb bo danes, ob 16.30 na domače pokopališče. — V Ljubljani je umrl včeraj zjutraj g. Anton Škrajnar, zasebnik. Pogreb bo v petek ob 16.30 iz mrtvašnice Sv. Krištofa na pokopališču k Sv. Križu. Blag jim spomin, žal

v toliko, da je isto delo kavaljalo tudi »Celjsko pevsko društvo« ob priliki svoje 25 letnice v Celju dne 14. decembra 1919. z zborom 75 pevcev in sodelovanjem ljubljanske vojaške godbe pod vodstvom pevovodje Z. C. Preglja s velikim in vsestranskim uspehom.

Koncert Sancin-Kroemer v Celju. V soboto dne 13. t. m. se vrši v mali dvorani Celjskega doma koncert bivšega člana Zilovskega kvarteta, sedanjega ravnatelja Celjske Glasbene matice vidnekega virtuosa g. Karla Sancina. Sodeluje profesor mojstrske šole konservatorija v Gradcu g. Hugo Kroemer. Na sporedu so skladbe: F. Chopin: Sonata v c-molu; K. Szymanowski: Sonata v d-molu za gosti in klavir; Rossini: Valse in Nocturno; Debussy: Prélude, Sarabande, Toccata; Liszt: Petarrov sonet 104, Sv. Frančišek; Naches Cignoni: ples. Koncert obeta postati muzikalen dogodek za Celja. Prof. Hugo Kroemer je odličan pianist in umetniški znan preko svoje domovine. Vstopnice za koncert so v predprodaji pri t. Gorkar in Leskovšek v Celju. Občinstvo se obkolice s takšno rezervno sedeže potom doplačila.

— Društvo blišnih posestnikov za Celje in okolico sklicuje za soboto, dne 13. t. m. ob 20. uri v hotelu »Pošta« (Rebeuscegg) redni občni zbor s obiljnim dnevnim redom. Na občnem zboru bo poročal tudi predsednik pokrajinske zveze v Ljubljani g. I. Freih. o delovanju zveze, nadalje o stanovanjskem in davčnem vprašanju.

— Razstava Modic-Miklavc, ki je bila v nedeljo odprta v oficirskem domu, je odprta še danes.

— Občinska seja. Danes se nadaljuje občinska seja z dne 5. t. m. ob petih popoldne s istim dnevnim redom.

— Občni praznik. Kakor vsa druga obit na društva v Sloveniji, praznuje tudi »Občeslovensko občno društvo v Celju« 19. marca obitniški praznik.

— Za rezervne oficirje. VIII. predavanje se bo vršilo danes ob 20. zvečer v Oficirskem domu. Pridite polnoštevilni — Odbor sekcije Udruženja rez. oficirja i ratnika.

Iz Trbovelj

— Občni zbor Zadruga elektrarne v Hrastniku se bo vršil danes ob 15. popoldne v prostorih pri Rožu.

— Na občnem zboru gostilničarske družbe, ki se je vršil v Hrastniku, je poročal o delovanju društva v preteklosti predsednik g. Rož. ter ob enem razložil težavno stanje. Pregledovalca računov gg. Ekorenin in Ranzinger sta našla vse v redu. Pri volitvah novega odbora je dobil največ glasov gospod Rož, ki pa je odklonil ponovno izvolitev. Za predsednika je bil nato izvoljen g. Gvido Podivavšek iz Trbovelj, za podpredsednika pa g. Avgust Dolinšek iz Hrastnika. Tajnika in blaginjski obem so se sklenilo nastavit. V odbor so bili še izvoljeni gg.:

Iz življenja in sveta

Očiščevanje Sfinge

Sfinga v egiptovski puščavi, ki gleda svojim zagonetnim očesom že stoletja na obiskovalce in ki se je ne morejo nagledati ne občani, ne veliki vojskovodje (Aleksander, Cezar, Napoleon!), se nahaja že deli časa v popravilu. Njeno telo je obdano s težkim lesenim ogrodjem, na katerem delajo polirji, slidarji in drugi umetniki in obrtniki, da jo očistijo, pod ogrođjem pa so na poslu opazovali, da odstranijo pesek, ki jo je porinil že do ramen. Istočasno s odkopavanjem sfinge pa se vrše še druga važna dela. Egiptovska vlada je ukazala, da mora obnoviti tudi velika podoba faraonskega boga, ki je že začela razpadati na kose in jo bodo popravili, da se bo držala vsaj še par stoletij.

Sfinga, ki bo sedaj odkopana, leži že dvesto let v peščenem grobu. Kar 300 let pr. Kristom je bila sfinga na grobiščih še prosta. Potem je začel veter nametati pesek k njenim nogam ter jo zalonal pokril do glave. Dela z odkopavanjem pa niso baš lahka. Odmetavanje peska in restavracija močno figure vse to zahteva mnogo denarja. Že sedaj so potrošili restavraciji 40 tisoč dolarjev. Kapital, ki so naložili v to podjetje, pa se jim bo najbrže dobro prebrestoval, kajti odkopavanje sfinge ima ogromno arheološko vrednost.

Sfingo so izklesali egiptovski mojstri iz velikega skale, primaknili pa so še ogromne kamne, ki so stori, da je do sfinge svinga oblika leva. Okoli glave so postavili platno in kačo, kakršne so nosili kralji. Kdaj je delo nastalo, tega pravzaprav ni mogoče določiti. Vsekakor pa je tisti, ki je klesal iz kamna podobno sfingo, imel zelo težko delo. Opravljal ga je tako temeljito, da je odlomil skalovje na dveh mestih sfinge, očividno namo za to, da bi bil kip veličastnejši. Nekom tisočletji pa je puščavski veter porinil svoje in zakopal sfingo skoraj popolnoma v pesek.

Sfinga je sedaj že znatno odkopana. Njeno zadnji del je še globoko zagreben. Prednje noge sfinge tvorijo velika kamna, ki so jo postavili na spominsko ploščo. Če se je po dvesto letih prvič odkrila sivejši oči. Altar in spominska plošča sta izklesana iz rdečega granita. Spominsko ploščo je vrezana zgodovina mladega princa Thutmoseja, člana 18. dinastije, ki je bil na lovu v puščavi. Ker je zasledoval leve pri Memfisu. Lov ga je utrudil, da si je moral poiskati senčar. Zatekel se je pod okrilje močvirne sfinge, kjer ga je premagal spanec. Imel je sanje, v katerih se mu je pokazal njegov bog Harmahis, kateremu je bila posvečena sfinga; in ta bog mu je zagotovil, da pride na prestol, ukazal pa mu je, da mora odkopati pesek, ki obdaja sfingo od vseh strani ter jo hoče popolnoma zakriti. Princ Thutmosis je pomel res postal faraon in je dal v prvih letih svoje vlade odkopati sfingo in jo restavrirati.

Napis daje nekoliko slutiti, da je bila sfinga postavljena nekako 3500 let pr. Kr. Drugi napis, ki ga je svoj čas našel Mariette, pa pravi, da je bila sfinga postavljena v dobi Cheopsa. So pa arheologi, ki to naziranje pobijajo, zatrjujejo, da je bila sfinga svoj čas mnogo pomolnejša. Imela je prvotno tudi brado, ki je segala do prsi ter je podpirala težko glavo,

Epohalna iznajdba na polju fotografije

Kakor poroča londonska »Morning Post«, je neki ekspert v Port-Elisabeth (Južna Afrika) izumil nov postopek v fotografiranju, ki utegne, če se vest obistini, docela zrevolucionirati današnji način fotografiranja, predvsem pa pripravljane klišeev.

Iznajdba temelji na uporabi principov v odboju svetlobe, in iznajditelj zagotavlja, da bo v bodoče sleherni uporaba fotografskih plošč in filmskih celuloidnih trakov odveč. Klišé bo možno prirrediti direktno na občutljiv papir, ki ga bo mogoče v par sekundah razviti in pripraviti iz njega uporaben negativ. Za uporabo iznajdbe v tisku je izumitelj skonstruiral poseben aparat, s pomočjo katerega se lahko slika neposredno prenese na navadni bromov papir, kakršnega uporabljajo fotografi.

Iznajditelj je svojo iznajdbo demonstriral pred komisijo. Napravil je zanimiv poskus: fotografiral je prizor na ulici, in v treh minutah in 15 sekundah je bil klišé že pripravljen za tisk. Kakor je torej videti, bo iznajdba velikega pomena za novinarstvo, ki bo z njo mnogo pridobilo. Listi poročajo, da se za iznajdbo zanima tudi londonski War Office (vojni urad), ki se že pogaja z iznajditeljem, da mu jo odkupi.

Mussolinijeva bolehnost

Neprestano se pojavljajo vesti, da je italijanski diktator neozdravljivo bolan. Rimske agencije te vesti ne prestopajo preključevajo, toda stvar postaja končno vendarle nekoliko sumljiva. Vse skupaj ne more biti kar tako na lepem izmišljeno. Poročevalec »Daily Expressa«, ki biva stalno v Rimu, priobčuje v svojem listu zadnje čase čudna poročila, ki izstevajo vsa v domnevo, da so italijanskemu diktatorju dnevi šteti.

Tajna bolezen, ki gloje na organizmu Mussolinija že dolgo časa, je doslej tako stopnja, da je diktatorju usojeno le še kratko življenje. Mussolinijeva okolica prav dobro ve, kako je poglavarju današnjega režima in čestokrat se pripeti, da diktatorjevi zapuščniki, fanatični fašisti, s solzami v očeh govore o bližnji prihodnosti. Mussolinijev zdravstveno stanje se je v zadnjem času posebno poslabšalo. Od dne do dne je bolj mršav, lotevajo se ga težke depresije in bolezen napreduje iz njega zlobnega in nezaupljivega človeka.

Zdravniki so predpisali diktatorju posebno dieto, radi katere mora Mussolinij naravnost stradati. Njegov glad je tolikšen, da čestokrat tuli, ker ne more več zdržati. Pri vsem tem pa se bolj in bolj izgubljajo glasovi o operaciji, ki je bila še pred letom dni predmet živahnih pogovorov in zdravniških konzultacij. Mussoliniju gre, kakor trdi dopisnik »Daily Expressa«, zelo slabo in o priliki nekega obiska na dvoru je dobil tako močan napad, da so ga morali nesti iz dvorane ter mu pomagati s pomirjevalnimi sredstvi, da je prišel zopet k sebi. Doklej bo še mogoče omejevali bolezen na ta način in jo svetu prikrivati, to pa je drugo vprašanje.

Tekmovanje s kislim zeljem

Ta zgodba je čisto ameriška, vršila pa se je in se še vsako leto vrši v mestecu Lewistonu v državi Minnesota.

Bilo je to že pred leti, ko so se prebivalci Lewistona hudo zamerili svojim sosedom v Springfieldu. Lepega dne je namreč neki Springfieldčan pritisel iz Lewistona pretresljivo vest, da mu je par domišljavih Lew

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama

Začetek ob 20. uri.

Četrtek, 11.: Deseti brat. F. Petek, 12.: Zaprto. Sobota, 13.: Henrik IV. C.

Ljubljanska opera

Začetek ob pol 20. uri.

Četrtek, 11.: Zaprto. Petek, 12.: Tosca. B. Gostovanje g. Roberta Primožiča iz Zagreba. Sobota, 13.: Grotica Marica. Isven.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 11.: Oglani. C (kuponi).

Celjska razstava Ivana Miklavca

V nedeljo ob 10. dopoldne se je otvorila v Celju razstava gg. Ivana Miklavca in Slavka Modica. Razstava je odprta le kratko čas (štiri dni); na njej se nam predstavljata dva nova človeka: stric in nečak. Razstavlja sta vsak po približno 40 del, torej dovolj, da si človek napravi sodbo o razstavljenih predmetih.

Govorič bom v nastopnih vrstah samo o mladšem slikarju Miklavcu. Vredno je namreč da kronika naše umetnosti zabeleži njegov prvi nastop in njegovo ime.

Ivan Miklavc je osebnost, kakršne ne srečamo vsak dan v javnem življenju. Kljub mladosti letom ima pod seboj trdnost, ki mu dajejo poleg mladinskih prostosti in revolucionarnega duha poseben poudarek. Čisto neopazjen je razstavljal Ivan Miklavc med svojimi vrstniki, zato nas ta njegova vizitka tembolj preseneča.

Le krepkim naturam je dano, da se jih ne dotakne moderna bolezen malodušja. Ivan Miklavc je raste v podzvestnem letanju in tipanju okoli sebe. Sprva se je morda ljubostvo opazoval z motivom, ki ga je zanikal, hudomušno je poljubiziral, se to ali ono lepoto, ki jo je našel. Na ta način je nabiral celo zakladnico efektov, katere je vrgel na platno ali na papir, jih primerno razporedil in združil v celoto. V posebnosti dobil pa vidimo, da nadomestilo njegove občutke razigranost rešen miselnosti. Morda globlino misli gre videti z toplo, toda abstraktno pojmovano lepoto.

Miklavc je izpovedal svojo malodušno s barvo, linijo in s tretjo dimenzijo — s prstom. On gleda in vidi. V drevesu n. pr. ki zabija njegovo zanimanje, ne išče posebnosti, v njegovem svetovju ne išče simbola, ki pomeni tolikrat drugo stvarstvo nevida. Do realitve prihaja od čisto druge strani. Njegovo občutljivo oko meri razdaljo med seboj in drevesom, med osamljenim in razdaljo na levo, desno in na vse strani. To se pričenja razsvetljevanje tistih finih črt, ki preidejo od predmeta do predmeta svoj pojmovni — sator duha

Socijalna politika

Ali je alkoholizem samo problem socijalne medicine?

Lečenje alkoholizma kot socijalnega zla ne more biti in ni samo problem socijalne medicine. V Sloveniji živi 100.000 ljudi od produkcije vina. Jasno je, da človek ne more odtrgati od ljubljene zemlje kar naenkrat 100.000 ljudi in jih premestiti drugam v drugo okolico ter jim odkazati drugo delo. Zato je rešitev alkoholnega vprašanja predvsem gospodarski problem. Rešitev alkoholnega vprašanja ni samo gospodarski problem vinogradnikov-posesnikov, ampak predvsem gospodarsko vprašanje za 100.000 siromašnih vinčarjev.

Rekel sem 100 tisoč siromašnih vinčarjev. Zakaj siromašnih? Čisto gotovo so siromašni ljudje, ki pustijo pokvariti dobro hrano ter to pokvarjeno hrano-strup uživajo. Evo, zakaj in kako?

Mi vsi vemo, da v jabolkih, hruškah, slivah in grozdju ni alkohola. Nasprotno je to sadje sladko. V tem sadju je torej sladkor. Za sladkor pa vemo, da je najboljša in najboljše prehrana. Ali ni tedaj naravno, da bi moralo iti vse naše stremeljenje za tem, da to dobro hrano ohranimo nepokvarjeno? Ali ni tedaj naravno, da zahtevamo, naj se sadi samo takšna vinska trta in samo takšno sadno drevje, ki ima v svojih sadovih čim največ sladkorja.

Ce iztisnemo iz sadja sok, vidimo, da je ta sok dober, sladak, torej hranljiv. Če pustimo stati to sladko tekočino nekoliko dni, potem postaja dan za dnem ostrejša. Kaj je vzrok temu?

V zraku plavajo nevidna živa bitja, ki padejo v to sladko tekočino ter jo pojejo, živijo od nje. Kvasna gljivica po imenu »Sacharomyces cerevisiae« poje ta sladkor. Moč, ki je skrita v tem sladkorju, daje gljivici moč rasti in razmnoževanja. Škodljivim gljivicam v zraku dajemo hrano in moč, 100.000 slovenskim ljudem pa nudimo gljivične ostanke in odpadke — strup. Ali je pametno, da je 100.000 naših ljudi zapisanih v stradanju in degeneraciji? Vse se ekonomizira, samo ekonomija z živo slovensko energijo je slaba!

Mi poznamo vzročnika, ki nam uničuje sladkor v sadnih sokovih ter nam iz njega napravi ogljeno kislino in alkohol. Naša borba mora biti torej naprejena proti tej klici »Sacharomyces cerevisiae«. Kakor se v borbi proti tuberkulozi borimo predvsem zato, da onemogočimo uspevanje Koch-ovega bacila, tako obstoji tudi borba proti alkoholizmu v borbi proti imenovani klici. Kakor se v borbi proti tuberkulozi poslužujemo pouka in vzgoje, tako se

tudi mi abstinenti poslužujemo istih metod. Kakor smo videli, popolnoma opravičeno. Kakor se v borbi proti tuberkulozi povdajajo potrebe narodnega gospodarstva, tako povdajajo borba proti alkoholizmu reformo alkoholnega gospodarstva. Ker bi se z uspešno borbo proti alkoholizmu povečalo splošno narodno bogastvo radi povečanja pozitivne, gradeče materije in istočasne zmanjšanja negativne, uničujoče materije (alkohola), je jasno, da bi šele s končno borbo proti alkoholizmu postala borba proti tuberkulozi popolnoma uspešna.

Treba je tedaj uničevati imenovano gljivico. Gljivica pogine, če se segreje na 70 stopinj C ali če nam teče skozi napolnjen od električne struja. Gljivice bi lahko uničili tudi kemično potom. Najmodernejša je pa Montieva metoda pridobivanja brezalkoholnih pijač, pri kateri ostanje ohranjeni tudi vitamini. Princip Montiejeve metode bazira na tem, da se sadni sok ohladi na 2 stopinji C. Ta metoda omogoča obširno industrializacijo sad

